

1978 MAR 1 9

902.6 (Régészet)

A Magyar Nemzet vitafóruma

244 „Árpád sírja” kérdéséhez

A SAJTÓBAN és televízióban az utóbbi időben többször esett szó egy nagy érdeklődést kiváltó régészeti leletről, s ezzel kapcsolatban többször emlegették az óbudai Fehéregyháza helyére vonatkozó nézetemet. Ezekkel az idézetekkel egyetérttek, de szót kell emelnem egy — a televízióban elhangzott — elmarasztaló nyilatkozattal szemben, amely nekem tulajdonítja annak kimondását, hogy itt Árpád sírja került elő. Mivel nem óhajtok idegen tollakkal ékeskedni, s Árpád sírjának izgalmas kutatástörténete ilyen részletekre is kiterjeszkedik, röviden leírom ezzel kapcsolatos nézetemet.

232 éve, amióta Bél Mátyás közzétette Anonymus Gesta Hungarorum című honfoglalástörténetét, számos kutatást foglalkoztatott a kérdés: hol fektött Árpád sírja? Anonymus szerint egy forrás felett temették el, melynek vizét kómeder vezette Attila városába (Óbudára), s azon a helyen építették fel utóbb Fehéregyházát. Valahányszor a mai Árpád-forrás közelében előkerült a földből egy templom maradványa vagy egy rejtélyes sír, izgalomba hozta a magyar múlt iránt érdeklődőket. Az elmúlt hónapokban egy, a mi tájainkon magában álló régészeti lelet újból felkeltette a reményt, hogy megtalálták Árpád sírját, s nem minden ok nélkül, mert a rejtélyes, kettős kösirt mutató építmény az Árpád-forrás közelében került elő.

Január elején a Bécsi út 260. sz. telken egy irodaház alapjainak ásásakor csapott a markológép a föld alatt rejlő kövek közé, s az ásatást elkezdő, ismert római régész, aki látta, hogy nem római szarkofággal áll szemben, izgalommal látott munkának; vajon nem az került-e elő, amit régóta keresnek? De „Árpád apánk sírja” volt első gondolata a már a következő napon kihívott geológus munkatársnak is, amint erről beszámolt a Nők Lapja ez évi 5. számában. A temetkezésnek az ősmagyarokkal való kapcsolatba állítását támogatták a kisebb kőládában s mellette előkerült lócsontok.

Magam még nem hallottam a Bécsi úti leletről, amikor vagy egy héttel a felfedezés után azzal a kérdéssel fordult hozzám a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat néhány munkatársa: „Igaz-e, hogy megtalálták Árpád sírját?” Nem tudtam rá válaszolni, de amikor január 17-én az ásató régész egy ismerős múzeumvezetőn keresztül megkeresett, majd személyesen is felhívott és telefonban azonosítottuk az Árpád sírjával kapcsolatba hozott helyet, megkért, hogy szemléljem meg és mondjak véleményt. Én ekkor és a továbbiakban hangsúlyoztam, hogy én az írott források alapján vizsgáltam Fehéregyháza helyét, s a lelet régészeti megítélésében nem vagyok illetékes.

Január 21-én mentem ki a Bécsi útra. A rejtélyes kettős kőláda látványa meglepett és megilletődve szemléltem. Az a szakmai felvilágosítás, amit a helyszínen régész és geológus oldalról kaptam: a kettős sírláda nem római és a rétegek tanúsága szerint későbbi beásással került a rómaihoz közeli szintre, valószínűvé tette kormeghatározásukat, s a sírban talált lócsontok és középkori falból származtatott kövek alapján megengedhetőnek látszott az a feltevés is, hogy honfoglaláskori fejedelmi sírról van szó. Ami Árpád sírját illeti, a helyszínen is felhívtam a figyelmet rá, hogy a fehéregyházi kápolna nem a Bécsi út 269. oldalán, hanem a másik, hegy felőli oldalon, a szőlők között állott, ugyanakkor az Árpád-forrás közelségét is figyelembe véve, mint esetleg Árpád sírját, mintegy elfogadhatónak véltem azt a felvetődött gondolatot, hogy esetleg Árpádot átmenetileg ide is temethették, mielőtt végleges sírjába tették. Az ezt támogató és ellene szóló érvek latolgatása közben azonban egyetértettünk abban, hogy itt más korabeli, más népekhez és személyekhez kapcsolható temetkezésről is lehet szó. Ennek eldöntéséhez kettőt ajánlottam: további ásatást, aminek folytatását akkor az építkezés előrehaladása veszélyeztette, valamint más régészek megkeresését. Az építkezés által veszélyeztetett ásatás láttán, és átérzve azt a lehetőséget, hogy itt vagy a közelben nemzeti érték megy veszendőbe, még akkor kihívtuk a szomszédságban lakó Kiss Károly újságíró; Kiss Károly fellelkesülve tervbe vette olyan újságcikk írását, amely hírt ad a nagy fontosságúnak tűnő leletről, nyitva hagyja annak tudományos minősítését, de oly módon fogalmaz, hogy lehető-

vé váljék az ásatás folytatása. Szemléldésünk közben a helyszínrre érkezett a geológus szakértő által értesített Ruffy Péter, aki másnap elsőként adott hírt a Magyar Nemzetben a többféle magyarázatot megengedő, de esetleg a magyar fejedelmekkel is kapcsolatba hozható régészeti leletről.

SAKMAILAG legfontosabbnak a beható régészeti vizsgálatot tartottam, ezért a szemle után telefonon felhívtam Nagy Emesét, a három nap múlva összehívott akadémiai Középkori Régészeti Albizottság titkárát, és javasoltam neki, hogy a bizottság, amelynek tagja vagyok, tekintse meg a helyszínen a leletet. A bizottság némi rábeszélés után kiszállt; a helyszínen Gerevich László, a bizottság elnöke, a szintek, Nagy Emese pedig a kőfaragás módja alapján rómainak nyilvánította az emléket. Ha ez a futólagos vizsgálat nem is tisztázott mindent, a lelet római voltát megerősítette egy hét múlva az Okori Régészeti Albizottság véleménye; eszerint egy Pannoniában eladdig ismeretlen római temetői emlékalapzatról van szó.

Magam elfogadtam e véleményt, fenntartva azt a reményt, hogy a közeli fehéregyházi kápolnát előbb-utóbb megtalálják. Ugyanakkor sajnálnám, hogyha a mutató római temetőrészlet, amely Árpád sírja remélhető megtalálásakor a környezet történelmi levegőjét jelezné, valamilyen módon a helyszínen bemutatásra nem kerülne. Ma is azt tartom ugyanis, amivel a múlt évben a Kortársban (1977. 1. sz.) írt cikkemet befejeztem: „A kápolnának és környékének régészeti megkutatása fontos tudományos feladat, míg emlékhely kialakítása Árpád sírja felett minden magyar közös ügye.”

Györfly György